

Sct. Mikkels Kirke på toppen

For den vejfarende, der nærmer sig Slagelse ad landevejene fra Korsør, Skælskør, Kalundborg, Nykøbing Sj. og Sorø, lader Sct. Mikkels Kirke sig se på stor afstand, beliggende som den er på toppen af en bakke, kaldet Mikkelsbjerget, midt i byen. Der har været gode grunde for at bygge en kirke netop der. Dels har der i hedensk tid med stor sandsynlighed på samme sted været et helligsted for asaguderne, som kirken som den sejrende i religionskampen valgte at bygge ovenpå, dels kunne kirken med sin højtliggende placering tjene som vejviser for dem, der færdedes ude i middelalderens mere eller mindre åbne landskab.

For dem viste den så vej til Slagelse – en i middelalderen ret betydningsfuld by, hvor der blev slået kongelig mønt, og som i 1288 fik købstadsprivilegier. En så vigtig og betydningsfuld by måtte selvfølgelig have en kirke, der svarede til byens betydning.

Om der engang har været en trækirke på stedet vides ikke med sikkerhed. Muligheden antydes dog ved stolpehuller, fundne under kirkens gulv.

Sikkert er det imidlertid, at roskildebispens Svend Nordmand i det 11. århundrede lod opføre en kirke af frådsten. Den kan ses på Slagelses gamle byvåben. Her ses kirken med sine tvillingetårne, hvorimellem kirkens skytsengel, dragedræberen og sjælevejeren, ærkeenglen Mikael står.

Denne kirke får lov til at stå et par hundrede år, men fra 1288 svarede den ikke længere til byens nye værdighed som købstad. Noget større og flottere måtte til for at vise Gud den største ære og takke ham behørigt for at have indgivet kongen den gode og smukke tanke, at Slagelse skulle have købstadsprivilegier.

Svend Nordmands kirke blev da revet ned og erstattet af en stor ny kirke, opført i brændte teglsten og i gotisk stil. Vi plejer at regne med, at den stod færdig i 1333. En malet indskrift affattet på latin på en hvælvingsbue i den østlige ende af det sydlige sideskib fortæller nemlig: **Anno Domini mcccxxiii Completa est haec Testudo – I det Herrens år 1333 blev denne hvælvning fuldført.**

Den lignede ikke helt den kirke, vi ser i dag. Tårn fik den først omkring 1450 og det uden spir. Desuden har den sat andre knopper gennem årene i form af kapeller mod syd og nord og et sakristi/præsteværelse mod nord.

Selve kirkerummet kan med sine høje hvælvinger, sin længde på 36 meter og en bredde på 20 uden markant adskillelse mellem hoved- og sideskibe ikke undgå at virke imponerende på den besøgende – turist eller kirkegænger. Middelalderens slagelseaner fra de lave, lerklinede huse undgik næppe at være trykket helt i knæ og at have fået øjet himmelvendt, når han langt om længe nåede frem til højaltret.

Selve kirkerummet vidner ved sin mangel på kunstgenstande – helgenbilleder etc. – om, at Sct. Mikkels Kirke i Slagelse i forbindelse med reformationsrøret blev udsat for en såkaldt billedstorm. Palmesøndag den 5. april 1533 stormede en del af byens borgere kirken og fjernede og ødelagde adskilligt inventar, som siden ikke er blevet erstattet.

Inde i Sct. Mikkels Kirke

Ved altret

I selve hovedskibet ses altret fra 2005 af gule teglsten med bordplade af rød ølandssten.

Krucifikset over altret stammer fra den katolske tid omkring 1500. Det har ført en noget omtumlet tilværelse. Oprindeligt er det et korbuekrucifiks, men er blevet flyttet adskillige gange. Det har været fæstnet i gulvet, det har hængt på den sydlige væg i koret, hvorfra det i 2000 blev flyttet til sin nuværende placering.

På altret

På altret findes ved gudstjenester og kirkelige handlinger fine gamle ting, der forbinder nutidens menighed med forne tiders.

En vinkande fra 1611

Bruges ikke mere idet metallets indhold af bly og andre tungmetaller anses for sundhedsfarligt.

Alterkalk fra 1592

Forgylt messing, stadig i brug, restaureret og omformet adskillige gange – således blandt andet udstyret med skænketud.

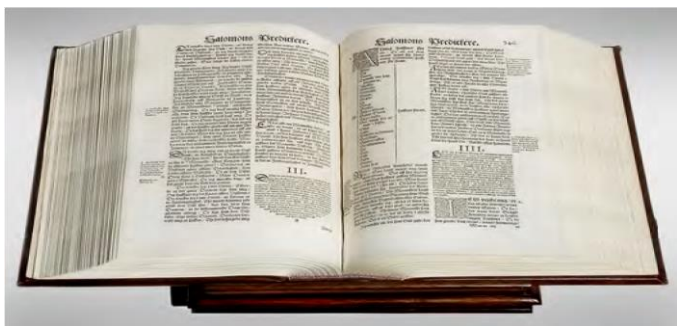
Oblatæske fra 1653

Af sølv, i følge inskription på låget skænket til Sct. Mikkels Kirkes alter af borgmester udi Slagelse Christen Madtzøn og hustru Marren den 1. januari 1653.

Vinkande

Af sølv, fra 1978, tegnet af Jørgen Dahlerup. Derudover står der på altret to gotiske lysestager fra begyndelsen af 1500-tallet.

Foruden de til gudstjenestebrug forordnede nutidige bøger: Bibel, alterbog, ritualbog og salmebog ligger på altret et eksemplar af Frederik d. 2.'s danske bibel fra 1589. Den blev for nogle år siden gennemgribende restaureret med ny indbinding, ligesom de mest medtagne sider blev sikret mod yderligere forfald.

På nordsiden i koret hænger et maleri af Fridrich Holm malet i 1720 forestillende Jesu indstiftelse af nadveren.

På sydsiden i koret hænger topstykket af vægskab fra 1400-tallet. Den latinske tekst betyder på dansk: "Ærkeenglen Michael: "Jeg, Herren, har indsat dig som fører for alle sjæle, der skal optages i himlen".

Døbefonten med tilhørende himmel

er fra 1610, formodentlig udfærdiget på et lokalt værksted. Den er udsmykket med blomster, dyr og frugter og menneskeskikkelser af både han- og hunkøn (hermer), der anskueliggør den paradisiske tilstand, som dåben åbner for. På døbefontshimlen findes dåbssymboler. Der er en drueklase – den gode frugt fra den gode vinstok, som vi indpodes på ved dåben. Der

er en muslingeskal. For i følge en bestemt tradition anvendte Johannes Døberen en sådan til at øse vand over vor Herre Jesus ved dennes dåb i Jordanfloden. Inde i døbefontshimlens lanterne (den konstruktion, der udgør selve himlen) findes i bunden et lille blåmalet hav, udskåret i træ, hvorpå solen skinner fra oven. Sådan er dåben: Ikke noget at frygte for. Den er som en dejlig dag ved stranden. Fontshimlen må desværre ikke sænkes.

Døbefonten har først fået sin nuværende placering inden for de sidste 50 - 60 år. Før har den stået tæt på indgangen til selve kirkerummet og i den østlige ende af det sydlige sideskib. Det bedste er imidlertid dens nuværende placering. Her er døbefont, alter og prædikestol på samme akse i hovedskibet, så deres indbyrdes sammenhæng bliver tydeliggjort.

Prædikestolen

er fra 1614 og sandsynligvis fremstillet på samme lokale værksted som døbefonten. Den har i dag 6 billedfelter, hvoraf de to centrale ikke lader nogen tvivl mulig om, hvem de glade givere – sponsorerne – er, nemlig Ebbe Munck og hans hustru Sidsel Høeg, der sad som slotsforvalterpar og lensherrer på Antvorskov og havde deres på det tørre.

Ud over billedfelterne med sponsorernes våbenskjolde er der fire billeder med bibelske motiver:

Allerinderst - inde ved pillen, som prædikestolen er ophængt på, ses det øjeblik, hvor Abrahams ofring af Isak bliver forhindret ved selveste Guds hånd, der rækker ud og standser Abrahams hånd med kniven. Den buk, der skal ofres i stedet for Isak, er også med på billedet, med hornene godt indfildret i et buskads.

På den anden side af de to våbenskjolde ses de tre andre billeder.

Det ene viser mennesker, der i billedets venstre side ser op på en slange, fæstnet til en stang – til højre ser mennesker på et korsfæstet menneske. Teksten nedenunder forklarer det hele: "Ligesom Moses ophøjede en hugorm (vi er vel i Danmark) i ørkenen, således skulle også menneskesønnen ophøjes". Læs selv 4. Mosebog og Johannesevangeliet.

Det næste billede har lidt i baggrunden til venstre en mand, der står på en kasse med et dannebrogslignende flag i hånden. I forgrunden til højre er en mand på vej ud af gabet på en fisk. Det er profeten Jonas, der jo måtte opholde sig i tre dage i fiskens bug, fordi han ikke fluks havde efterkommet Guds befaling om at gå til Ninive og true indbyggerne der med al landsens ulykker, hvis de ikke omvendte sig.

Manden ovre til venstre er selvfølgelig vor Herre Jesus. Han står af alle ting oven på sin egen ligkiste – igen er vi vel i Danmark, hvor vi ikke rigtig kender til slanger og ikke bliver begravet i klippehuler. Flaget, han har i hånden, er ikke vort gode gamle dannebrog. Det er et opstandelsessymbol – en sejrspanne. Atter forklares det hele i teksten under billedet: "Som hvalfisken efter tredje dag udgav Jonas, således opstod menneskesønnen på den tredje dag". Læs selv Jonas' bog i Det gamle Testamente og Matthæusevangeliets 12. kapitel.

Det sidste billede viser os Samson i fuld gang med at rive en løve midt over. Det er han stærk nok til, for Gud holder det løfte, han gav Samsons mor, at hvis ikke drengen blev klippet og barberet, ville han blive umådelig stærk og kunne stå sig i kamp mod både løver og mennesker – ikke mindst filistrene, det gamle Israels svorne dødsfjende. Over Samsons ene skulder ses noget gråt med noget hvidt isprængt. Det er en æselkæbe med tænder og det hele, Samsons foretrukne våben, når det gjaldt om at slå filistre ihjel. Teksten siger: "Som Samson fældede løven, således fældede Jesus den gamle slange". Det er synden. Læs Dommerbogen i Det gamle Testamente.

Dernæst følger et felt med oplysning om, at prædikestolen blev restaureret i 1933 i forbindelse med kirkens 600års jubilæum.

Hovedorgel

Orglet på vestpulpituret er indviet 1961 og er bygget af Marcussen & Søn, Åbenrå. Det har efter seneste ombygning og renovering i 2017 35 stemmer, der fordeler sig på tre manualer og pedal. Orglet er en fin repræsentant for den danske orgelbevægelse, der i det 20. årh. byggede en lang række instrumenter inspireret af især barokkens byggemåde. Her dog tilføjet et fyldigt svelleværk, så instrumentet også tilgodeser romantisk musik. Orgelbygger P.G.Andersen har tegnet den markante facade, som er udført af gamle ege fra Antvorskov. Den skal illustrere ærkeenglen Michael med udbredte vinger.

Kororgel

Det lille flytbare orgel med 4 stemmer er bygget af P.G. Andersen i 1989. Instrumentet har tidligere stået i Antvorskov Kirke, og er flyttet til Sct. Mikkels Kirke i 2015.

Vinduer

Korvinduer er udsmykket med glasmosaikker i 1873, og glasmalerierne stammer fra 1903.

Lysekroner

Af 7 lysekroner er 2 af messing særlig gamle. Den største i midtskibet er fra 1603 og rummer i inskriptionen følgende udsagn: Husk at du skal dø. Tiden går, døden kommer, gør hurtigt hvad du vil, gør godt hvad du bør. Den er skænket af Christoffer (Nielsen) Graa, der var handelsmand. Det vides, at han i 1611 har leveret vin til Antvorskov Slotskirke. 1631 udnævntes han som rådmand i Slagelse.

Den mindre krone, i Koret, er fra 1709. Den bærer intet navn, men flg. inskription: O evig lys og rette himmelglandz, dit lys optænd i disse om-siddende hjerter att rette ordetz klare schin, vilfarende siele veileder. Inderlig ønsker de sig og samme naade som på Jessum sichter i armen (i aanden!) er kierlig ventende.

Kirkeskibe

Skibet i nordlige sideskib har følgende indskrift: "Dette skib er ved Guds hjælp bygget og skænket her til kirken af mig, som er blind, Johannes Rasmussen, smed 1860".

Skibet i sydlige sideskib er bygget og skænket af en lokal borger, Ove Andersen, i 1995. Skibet er en model af Nordlyset, som oprindeligt var bygget i 1852. Ejet af Den Kongelige Grønlandske Handel og sejlede i 74 år på Grønland og udførte i alt 111 rejser.

Klokkerne

I tårnet er ophængt 4 klokker. Den ældste fra 1350 anvendes kun sjældent. De tre, som er i daglig brug, er fra henholdsvis 1500, 1651 og 1992. Disse klokker styres automatisk.

Klinkegulvet blev lagt i 1970.

Bænkene er fra 1994.

Gravsten og mindetavler

I alt 25 er placeret på væggene i kirken. Beskrivelse af stenene og deres historie kan ses i en mappe, der kan tages med på rundturen i kirken.

På Kirkepladsen

Kirkeladen. Bygget omkring 1500. Byens ældste bevarede byhus. Har været brugt som latinskole, sygehus for de Slagelse dragoner samt politistation. Siden 1994 hjemsted for Kirkekontoret.

Pakhuset, Sct. Mikkels Sognegård. Bygningen stammer fra 1887. Oprindeligt lager for et jernstøberi senere huset forskellige værksteder. Indviet som sognegård 1993. I 2008 blev lokalerne i parterreplanet sat i stand til mødelokaler.

Toppen af bakken ligger 54,5 meter over havets overflade. Klokkerne er 36 meter over jorden, og der er ca. 60 meter til toppen af spiret.

Tekst: Ole Grabas

Fotos: Ole Winkel, Kell Christensen, Peter Gandrup Sørensen

Udgiver: Sct. Mikkels Menighedsråd, 2017